



MIPA

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma

Voimaa päihde- ja mielenterveysyhteistyöstä?

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelman (MIPA) seminaarissa Mielenterveysmessuilla (22.11) pohdittiin päihde- ja mielenterveysyhteistyön haasteita ja mahdollisuuksia. Yhteistyötä tarkasteltiin niin järjestötyön, järjestöjen toiminnallaan tavoittamien ihmisten kuin vertaisuuden ja kokemusasiantuntijuuden näkökulmista.

Yhteistyön tarve on erilaista

Sari Jurvansuu (EHYT) esitteli MIPA-järjestökyselyn tuloksia. 90 % kyselyn vastaajista piti päihde- ja mielenterveysyhteistyön lisäämistä tärkeänä. Neljännes mielenterveysyhdistyksistä tarjoaa palveluja tai toimintaa myös päihdeongelmista kärsiville ja samoin neljännes päihdeyhdistyksistä mielenterveysongelmista kärsiville. Päihdeyhdistykset näkivät päihde- ja mielenterveysvaikeuksien yhteisesiintyvyyteen vastaamisen hieman tärkeämmäksi kuin mielenterveysyhdistykset. Silti yli puolet mielenterveysyhdistyksistä toivoi enemmän päihdekoulutusta. Vertaisuuteen, vapaaehtoisuuteen sekä harrastus- ja virkistystoimintaan painottuvissa yhdistyksissä nähtiin vähemmän tarvetta tehdä yhteistyötä kuin valtakunnallisissa järjestöissä, joissa painottuvat asiantuntijatehtävät ja palvelujen tuottaminen. Toimiviksi koettuja yhteistyön muotoja ovat olleet mm. asiakkaiden palvelusohjaus sekä yhteisten tapahtumien, tilaisuuksien ja koulutusten järjestäminen. Yhteistyötä vaikeuttavina tekijöinä mainittiin erityisesti ajan ja resurssien puute sekä yhteistyön projektiluonteisuus. Toisaalta yhteistyö voi olla myös pienimuotoista ja spontaania. Anne Alakiuttu (FinFami – Uusimaa ry) ja Katja Malin-Kaartinen (Tukikohta ry) esittelivät hyviä esimerkkejä järjestöjensä käytännön yhteistyöstä ja korostivat yhteistyön tavoitteellisuutta, konkreettisuutta ja asiakaslähtöisyyttä.

Yksinäisyyden ja yhdenvertaisuuden puutteen kokemukset heikentävät hyvinvointia

Tuuli Pitkänen (A-klinikkasäätiö) esitteli MIPA-hyvinvointikyselyn tuloksia. Hyvinvointikyselyyn vastanneista neljännes ilmoitti käyttävänsä järjestön palveluja sekä päihde- että mielenterveysongelmiin liittyen. Järjestöjen palvelut ja toiminnot olivat vaikuttaneet laajasti ja myönteisesti vastaajien elämäntilanteeseen. Suurin osa vastaajista arvioi itsensä sekä hyvä- että huono-osaiseksi. Vain 11 % piti itseään huono-osaisena; tälle ryhmälle kasautuu vastausten perusteella myös runsaasti erilaisia elämäntilanteen vaikeuksia. Kysely osoittaa järjestöjen toteuttaman tutkimuksen tavoittavan ryhmiä, jotka jäävät väestökyselyjen ulkopuolelle. Erityisesti yhdenvertaisuuden puutteen ja yksinäisyyden kokemukset heikentävät koettua hyvinvointia ja toimintakykyä. Kokemusasiantuntija Jari Mehto vahvisti tutkimustulosten merkitystä oman elämäntarinansa välityksellä. Sairastuminen seurausvaikutuksineen voi aiheuttaa eriarvoisuuden, katkeruuden ja yhteiskunnan ulkopuolella olemisen kokemuksia sekä toimintakyvyn heikkenemistä. Mehto kertoi tavoittaneensa toipumista tukevaa yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisuutta juuri järjestön matalan kynnyksen toiminnan kautta.

Työntekijöiden ja kokemusosaajien yhteistyö toimintojen kehittämisessä on tärkeää

Jouni Puumalainen (Mielenterveyden keskusliitto) esitteli MIPA:n vertaisuutta ja kokemusasiantuntijuutta koskevan kyselytutkimuksen tuloksia. Kyselyn mukaan 80 % järjestöjen työntekijöistä piti vertaistytöä järjestön toiminnan kannalta erittäin tärkeänä: erityisesti korostettiin toiminnan kehittämistä työntekijöiden ja vertaisten/kokemusasiantuntijoiden yhteistyönä. Jatkossa vertaisia ja kokemusasiantuntijoita toivottiin yhä useammin työryhmän jäseniksi suunnittelemaan, arvioimaan tai tutkimaan oman järjestön toimintaa. Kyselyyn vastanneista kokemusosaajista 53 % oli naisia ja vastaajien keski-ikä oli 52 vuotta. He toimivat järjestöissä keskimäärin 8 tuntia viikossa, 55 % oli saanut omasta mielestään riittävästi työnohjauksellista tukea työhönsä ja 37 % oli ainakin joskus kokenut väsymystä tai uupumusta. Kyselyn perusteella työnohjaus vähentää ja ehkäisee merkittävästi uupumisen kokemuksia. Esa Nordling (THL) totesi kommenttipuheenvuorossaan kokemusasiantuntijuuden vahvistamisen edenneen parhaiten Mieli2009-ohjelman tavoitteista. Tällä hetkellä sote-uudistuksen valmistelut ovat kuitenkin hidastaneet päihde- ja mielenterveysstrategioiden toimeenpanoa. Vertaisena ja kokemusasiantuntijana toimiminen tukee omaa kuntoutumista monella tavalla, mutta tutkimustulokset kokemusasiantuntijoiden osallistumisen vaikuttavuudesta palvelujen kehittämisessä ovat vielä vähäisiä ja ristiriitaisia.

Seuraava MIPA-tutkimusohjelman seminaari järjestetään Diakonia-ammattikorkeakoulussa 4.4.2017. www.a-klinikka.fi/mipa